

STORTINGET

Lovvedtak 3

(2023–2024)

(Første gangs behandling av lovvedtak)

Innst. 32 L (2023–2024), jf. Prop. 133 L (2022–2023)

I Stortingets møte 9. november 2023 ble det gjort følgende

vedtak til lov

om endringer i forsvarsloven mv. (militær disiplinærmyndighet)

I

I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. gjøres følgende endringer:

§§ 7 og 65 oppheves.

Ny § 57 a skal lyde:

§ 57 a *Behandling av personopplysninger*

Forsvaret kan behandle personopplysninger, inkludert personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her.

Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvaret kan behandle personopplysninger som nevnt i første ledd når det er nødvendig ved klagebehandling etter loven her.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om behandlingen av personopplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, adgangen til viderebehandling, utlevering, registerføring og tilgang til registre.

§ 58 skal lyde:

§ 58 Forsvarets rett til å innhente personopplysninger og andre aktørers plikt til å gi opplysninger til Forsvaret

Forsvaret kan innhente personopplysninger om norske statsborgere og personer som oppholder seg i Norge uten å være norske statsborgere, når det er nødvendig for å

a. avgjøre hvem som anses skikket til tjeneste

b. innkalle tjenesteppliktige til tjeneste

c. holde verneplikts- og tjenesteregisteret oppdatert

d. utbetale godtgjøring til tjenesteppliktige.

Opplysningene i første ledd bokstav a til c kan innhentes fra offentlige og private registre fra det året personer fyller 17 år. Opplysningene registreres i Forsvarets verneplikts- og tjenesteregister.

Offentlige myndigheter, arbeidsgivere, utdannings- og helseinstitusjoner, prester og forstandere i tros- og livssynssamfunn skal på forespørsel fra Forsvaret og uten hinder av lovpålagt taushetsplikt gi opplysninger som nevnt i første ledd, om personer som er knyttet til dem eller registrert hos dem. Det kan ikke kreves betaling for slike opplysninger. Opplysningene i første ledd bokstav a til c kan gis fra det året personene fyller 17 år.

§ 64 andre ledd skal lyde:

Forvaltningsloven §§ 16, 17 og 21 og kapittel V og VI gjelder ikke ved behandlingen av disiplinærsaker etter §§ 65 til 83.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

Kapittel 8 skal lyde:

Kapittel 8 Refselse og straff

§ 65 Hvilke handlinger det kan ilegges refselse for

Den som overtrer eller forsømmer militære tjenestepplikter som følger av lov, reglement, instruks, direktiv, forskrift eller rettmessig ordre, kan refses disiplinært.

Det samme gjelder den som overtrer eller forsømmer seg mot militær skikk og orden.

Refselse kan også ilegges den som gjør seg skyldig i andre straffbare forhold

- på militært område,
- overfor tjenestepiktige, jf. § 2 første ledd
- mot eller ved bruk av militært materiell.

§ 66 Grunnvilkår for straffansvar i disiplinærsaker

Grunnvilkårene for straffansvar etter straffeloven kapittel 3 gjelder tilsvarende i disiplinærsaker med de unntak som følger av paragrafen her.

Forsøk kan refsес uavhengig av lovbruddets straffesamme.

Refselse kan ilegges for forsettligе og uaktsomme forhold.

§ 67 Hvem som kan ilegges refselse

Refselse kan ilegges tjenestepiktige, jf. § 2 første ledd.

Refselse kan også ilegges krigsfanger med de særregler som følger av Genève-konvensjonen 12. august 1949 om behandling av krigsfanger, og overfor den som omfattes av lov 17. mars 1916 om straffebestemmelser for utenlandske militærpersoner som er internert her i riket under krig mellom fremmede magter.

Med unntak av det som gjelder i krig eller når krig truer, jf. § 82, kan sivilt ansatte i Forsvaret ikke ilegges refselse.

§ 68 Disiplinærbestemmelsernes virkeområde i tid

Refselse kan ilegges for forhold som finner sted i tjenestetiden.

Utenfor tjenestetiden kan refselse brukes når det gjelder

- forhold som kan straffes etter § 84
- overtredelse av militær straffelov § 34
- forhold utvist mens vedkommende på offentlig sted eller militært område lovlig var iført militær uniform
- unnlatelse av å besvare tjenstlige henvendelser om forhold oppstått i tjenestetiden
- bruk av utlevert militær bekledning, effekter eller utstyr i strid med militære bestemmelser.

Adgangen til å ilegge refselse faller bort to år etter det refsbare forholdet.

§ 69 Refselsesmidlene

Som refselsesmiddel kan brukes

- irettesettelse
- overtredelsesgebyr
- frihetsinnskrenkning.

Overtredelsesgebyret fastsettes på grunnlag av tjenestetillegget som gjelder for menig inne til førstegangstjeneste. Overtredelsesgebyret kan kreves inn ved trekk i tjenestetillegg, dimisjonsgodtgjørelse eller lønn.

Refselsesvedtak som går ut på overtredelsesgebyr og som ikke blir brakt inn for domstolene ved søksmål, jf. § 77, har samme virkning som en rettskraftig dom og kan fullbyrdes etter reglene for dommer.

Frihetsinnskrenkning består i forbud mot til visse tider av døgnnet eller hele døgn å

- gå utenfor leiren eller annet nærmere avgrenset område eller fartøy for et tidsrom av inntil 30 dager
- forlate et fartøy for bestemte landgangsturer innen samme tidsrom.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om refselsesmidlene, blant annet om gjennomføringen av frihetsinnskrenkningen, de maksimale grensene for overtredelsesgebyr, utmålingen og trekk i tjenestetillegg, dimisjonsgodtgjørelse eller lønn ved innkreving av overtredelsesgebyr.

§ 70 Plikt til å forelegge forhold for påtalemyndigheten

Forhold som kan kvalifisere til straff, skal etter nærmere retningslinjer fra riksadvokaten forelegges påtalemyndigheten for avgjørelse av om det skal iverksettes etterforskning.

Plikten til å forelegge forhold for påtalemyndigheten ligger til militære sjefer med disiplinærmyndighet og sivilt ansatte ledere i Forsvaret med tilsvarende funksjon.

Dersom det er grunn til å anta at både straff og refselse kan være en aktuell reaksjon mot samme forhold, må disiplinærmyndigheten i samråd med påtalemyndigheten avklare om forholdet skal forfølges strafferettslig, disiplinært eller begge deler.

§ 71 Hvem som har disiplinærmyndighet

Enhver offiser som fast eller for tilfellet fører kompanisjefs eller tilsvarende eller høyere kommando, har myndighet til å ilegge undergitt personell refselse.

Disiplinærmyndighet kan ikke delegeres.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvem som har begrenset og full disiplinærmyndighet.

§ 72 Plikt til å sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst

Den som utøver disiplinærmyndighet, skal sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst før det avgjøres om refselse skal ilegges. Det kreves klar sannsynlighetsovervekt for de faktiske omstendigheter som ligger til grunn for et vedtak om å ilegge en refselse.

Før refselse ilegges, skal den som disiplinærundersøkelsen er rettet mot, gjøres kjent med de opplysninger som foreligger om det aktuelle forholdet. Vedkommende skal også gis adgang til å forklare seg muntlig eller skriftlig og oppgi bevis.

Første og andre ledd gjelder også ved Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvarets klagebehandling etter loven her.

§ 73 Rett til bistand

Ut over det som følger av forvaltningsloven § 12, har den som disiplinærundersøkelsen retter seg mot, rett til å la seg bistå av tillitsvalgt eller en tjenestepliktig i tjeneste. Valget av bistandsperson må ikke vesentlig forsinke saken.

Første ledd gjelder også ved Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvarets klagebehandling etter loven her. Nemnda kan beslutte om det på Forsvarets bekostning skal oppnevnes advokat til å bistå klageren.

§ 74 Underretning om avgjørelse og klageadgang

Den disiplinærundersøkelsen har rettet seg mot, skal uten opphold underrettes om avgjørelsen i saken. Dersom det er en personlig fornærmet i saken, skal også vedkommende underrettes om avgjørelsen i saken.

Dersom avgjørelsen går ut på refselse, skal den refsede underrettes om klageadgangen og klagefristen.

Dersom forholdet vil bli forelagt påtalemyndigheten, skal den som disiplinærundersøkelsen har rettet seg mot, underrettes om dette med mindre det vil kunne være til hinder for oppklaring av saken. Dersom det er en personlig fornærmet i saken, skal også vedkommende på samme vilkår underrettes om dette.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om avgjørelsen og hvordan underretningen skal gjennomføres, inkludert om bruk av elektronisk kommunikasjon.

§ 75 Adgang til å oppheve og omgjøre en avgjørelse i saken

Offiser som har ilagt en refselse, kan innen tre måneder fra illeggelsen oppheve eller omgjøre refselsen, dersom det viser seg at vedtaket er uriktig, eller det på grunn av etterfølgende omstendigheter er urimelig at det blir stående.

Den refsende sjefs foresatte kan oppheve eller omgjøre avgjørelsen i saken innen tre måneder fra den undergitte sjefen tok en avgjørelse i saken.

Adgangen til omgjøring etter første og andre ledd faller bort når klage over refselsen er sendt til klagenemnda etter § 76.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om adgangen til å oppheve og omgjøre en avgjørelse i saken.

§ 76 Klage til Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvaret

Den som er ilagt en refselse, kan klage på refselsen til Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvaret. Vedkommende må fremsette klagen innen to virkedager etter å ha blitt underrettet om vedtaket. Klagen fremsettes for den som har ilagt refselsen (den refsende sjef). Dersom den refsende sjef ikke tar klagen til følge, sender vedkommende saken til klagenemnda.

En personlig fornærmet i en disiplinærsak som ikke blir avgjort med refselse, har samme klageadgang til klagenemnda som den undersøkelsen har rettet seg mot og på de samme vilkår, jf. første ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om klagen, klagebehandlingen og klagenemnda.

§ 77 Særskilte begrensninger i adgangen til å bringe en disiplinærsak inn for domstolene

Søksmål etter tvisteloven kan bare reises når klageadgangen er uttømt. Søksmål må være reist innen to måneder etter at den refsede fikk underretning om avgjørelsen og om fristen for å reise søksmål.

Søksmål har ikke oppsettende virkning for iverksetting av refselsen, jf. § 79.

§ 78 Begrensninger som følger av folkeretten eller avtale

Utøvelsen av disiplinærmyndigheten skjer med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av avtale med fremmed stat eller med en internasjonal organisasjon.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om utøvelsen av disiplinærmyndighet etter første ledd.

§ 79 Iverksetting av refselse

Et endelig vedtak om refselse skal iverksettes uten opphold. Iverksetting kan skje senest tre måneder etter at vedtaket ble endelig.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om unntak fra første ledd første punktum.

§ 80 Erstatning

Blir en refselse opphevet, skal den refsede ha erstatning av staten for det økonomiske tapet vedkommende måtte ha lidt.

Blir en refselse som medfører frihetsinnskrenkning opphevet etter at den er gjennomført, kan det gis oppreisning.

Erstatning tilkjennes ikke når vedkommende ved tilståelse eller på annen måte ved eget forsettlig forhold har fremkalt disiplinærundersøkelsen.

Har den refsede medvirket til skaden på en måte som kan legges vedkommende til last, kan erstatningen settes ned eller falle helt bort.

Erstatningsspørsmålet avgjøres av departementet.

§ 81 Rådgivning, tilsyn og kontroll

De militære sjefer skal bistås av Forsvarets jurister ved utøvelsen av disiplinærmyndigheten.

Enhver sjef skal føre tilsyn med sine undergittes utøvelse av disiplinærmyndigheten.

Forsvaret skal gjennomføre legalitetskontroll av ilagte refselser og føre en sentral oversikt over disse.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om rådgivning, tilsyn og kontroll.

§ 82 Særregler i krig eller når krig truer

I krig kan refselse anvendes mot enhver som kan straffes etter militær straffelov § 9, i tillegg til personer som nevnt i § 67. Det samme gjelder når krig truer, for personer i de avdelinger som er under styrkeoppbygging.

I tilfeller som nevnt i første ledd kan frihetsinnskrenkning innebære frihetsberøvelse, forutsatt derogasjon fra den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 5, jf. artikkel 15.

I tilfeller som nevnt i første ledd gjelder ikke bestemmelsene i § 76 om klagenemnd. Den refsende sjefs nærmeste foresatte er klageinstans. De øvrige reglene for klagebehandling ved klagenemnda gjelder så langt de passer.

Bestemmelsen i første, andre og tredje ledd gjelder også i de tilfeller hvor Kongen har truffet bestemmelse i medhold av straffeprosessloven § 463 andre ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser som gjelder i krig eller når krig truer om begrenset disiplinærmyndighet, økning av satser for overtredelsesgebyr, økning i antall dager frihetsinnskrenkning kan anvendes, saksbehandling for krigsfanger og internerte og forenkling i saksbehandlingen, inkludert om rådgivning, frist for iverksetting og kontroll.

§ 83 Forskrifter i medhold av loven

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om forholdet til forvaltningsloven, hvilke handlinger det kan ilegges refselse for, skyldkravet, virkeområde i tid, foreleggelsesplikten, opplysningsplikten, rett til bistand og erstatning. Departementet kan i forskrift også gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av kapittel 8 i forbindelse med tjenestegjøring ved internasjonale enheter, i internasjonale operasjoner og lignende.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av kapittel 8 for øvrig.

Nåværende § 66 blir § 84.

I kapittel 9 gjøres følgende endringer:

Nåværende § 67 blir § 85.

Nåværende § 68 blir § 86.

Nåværende § 69 blir § 87.

Nåværende § 70 blir § 88.

II

I militær straffelov 22. mai 1902 nr. 13 gjøres følgende endringer:

§ 4 nr. 4 skal lyde:

4. Civilmilitære Personer i tilsvarende Stillinger med Undtagelse af de ved *Udskrivningsvæsenet* ansatte Tjenestemænd.

§ 9 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. alle ved rikets vebnede makt ansatte eller dertil hørende personer;

§ 9 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. enhver, som i hvilkensomhelst egenskap gjør tjeneste ved den vebnede makt eller følger avdeling av samme;

III

I lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner skal § 16 andre ledd lyde:

Reglene i § 15 annet til fjerde ledd gjelder tilsvarende, likevel slik at reglene i *tvisteloven* § 19-3 fjerde ledd kommer til anvendelse når det ikke er flertall for noe beløp.

IV

I lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet skal § 6 lyde:

Forsvarsloven kapittel 8 får anvendelse med de avvikelser som etter Kongens bestemmelse anses påkrevd av hensyn til tjenesten i politiet.

V

I lov 26. juni 1953 nr. 8 om oppfinnelser av betydning for rikets forsvar skal § 10 lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtredet denne lovs § 2, første eller tredje ledd, eller unnlater å gi opplysninger som kreves etter § 4, eller gir ufullstendige eller uriktige opplysninger, eller som overtrer bestemmelser utferdiget med hjemmel i § 6, annet ledd, eller § 7, første ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år hvis ikke forholdet rammes av et strengere straffebud. Medvirkning straffes ikke.

VI

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

Overskriften til tiende del skal lyde:

Tiende del. Straffesaker med tilknytning til Forsvaret

Kapittel 33 skal lyde:

Kap 33. Straffesaker med tilknytning til Forsvaret

§ 463

Straffesaker med tilknytning til Forsvaret følger lovens alminnelige regler med de unntak som følger av denne del. Sakene behandles i fred og i krig ved de alminnelige domstoler.

Kongen kan bestemme at krigstidsbestemmelsene i militær straffelov og i forsvarsloven kapittel 8 helt eller delvis skal kunne anvendes ved handlinger foretatt av norsk militært personell i internasjonale operasjoner eller i annen internasjonal innsats.

§ 464

Militærpolitiet, offiserer og befal kan etterforske de straffesaker som fremgår av lov om politimyndighet i forsvaret § 5.

Personer som nevnt i første ledd likestilles med polititjenestemenn ved etterforskning og bruk av tvangsmidler.

Påtalemyndigheten kan i etterforskningen gi pålegg til personer som nevnt i første ledd.

§ 465

I saker som gjelder overtredelse av militær straffelov § 34, jf. § 95 eller § 35, jf. § 96 og hvor tiltalte ikke er til stede, kan hovedforhandling i krig fremmes etter reglene i § 281 uten hensyn til den straff som vil bli påstått idømt, eller etter § 336 andre ledd uten hensyn til den straff som er idømt.

§ 466

Riksadvokaten utpeker et antall tjenestepersoner i påtalemyndigheten som skal ha ansvar for å behandle straffesaker med tilknytning til Forsvaret når riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare.

Slikt utpekt personell har etter søknad fra riksadvokaten fritak fra tjeneste i Forsvaret ved krig, når krig truer og ved styrkeoppbygging.

§ 467

Kongen kan for straffesaker med tilknytning til Forsvaret gi forskrift om

- a. påtalemyndighetens behandling av slike saker
- b. særskilt verneting
- c. fagkyndige meddommere
- d. adgangen til å sette rett i utlandet.

Kapittel 34, 35 og 36 oppheves.

VII

Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet oppheves.

VIII

I lov 13. juni 1997 nr. 42 om kystvakten gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd bokstav c oppheves.

§ 35 femte ledd skal lyde:

For øvrig gjelder bestemmelsene om arrest i *tvisteloven kapittel 32 og 33* tilsvarende for hefte etter denne paragraf så langt de passer.

IX

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Masud Gharahkhani

president

